

Lillo & Partnerid
ADVOKAADIBÜROO LAW OFFICE

RIIGIKOHUS

kantselei@riigikohus.ee

Tallinnas 17. juunil 2019. a

KASSATSIOONKAEBUS

- Tsiviilasja nr:** 2-17-10049
- Kassaator:** Kesk-Eesti Metsaomanikud MTÜ
(menetluses: kostja) registrikood 80232983
MKJ-2, Painküla küla, Jõgeva vald, 48309 Jõgevamaa
- Kassaatori esindaja:** vandeadvokaat Indrek Lillo
Advokaadibüroo Lillo & Partnerid
menetluspost: lillo@advokaat.ee
- Vastustaja:** Pusku Invest OÜ
(menetluses: hageja) registrikood 10260819
Posti 42, 71005 Viljandi
- Vastustaja esindaja:** vandeadvokaat Maili Riisenberg
Sikuti Advokaadibüroo
Tartu 8, Viljandi linn
e-post maili.riisenberg@sikutiab.ee
- Tsiviilasja hind:** 5716,07 eurot
- Vaidlustatav kohtuotsus:** Tartu Ringkonnakohtu 17. mai 2019. a kohtuotsus
tsiviilasjas nr 2-17-10049
- Kassaatori taotlused:**
1. Kassaator palub Riigikohtul kassatsioonkaebus TsMS § 679 lg 3 p 1 ja 2 alusel menetlusse võtta.
 2. Kassaator palub Riigikohtul tühistada Tartu Ringkonnakohtu 17. mai 2019. a otsus ja Tartu Maakohtu 24. jaanuari 2019. a otsus täies ulatuses ja saata asi uueks läbivaatamiseks maakohtule.
 3. Kassaator palub Riigikohtul jätta menetluskulud vastustaja kanda.

OÜ Advokaadibüroo Lillo & Partnerid

Tallinn: Pärnu mnt 10, Tallinn 10148 Tel: +372 6 444 900, +372 6 449 530 Fax: +372 6 313 909 E-post: advokaat@advokaat.ee
Tartu: Turu 2 (Tasku keskus), Tartu 51004 Tel ja Fax +372 7 444 900 E-post: tartu@advokaat.ee
Registrikood: 11643617, IBAN: EE362200221045633635 Swedbank, EE041010220103788015 SEB, www.advokaat.ee

Austatud kohus

1. ASJA KÄIK

1.1. Pusku Invest OÜ (edaspidi hageja) esitas Tartu Maakohtusse hagi Kesk-Eesti Metsaomanikud MTÜ (edaspidi kassaator või kostja) vastu laenulepingutest tulenevate võlgnevuste ja viiviste nõudes. Laenulepingutena vormistatud lepingud olid sõlmitud metsaveohaagise ja -tõstuki (edaspidi haagis ja tõstuk) ostmiseks.

1.2. Kostja vaidles nõudele vastu, kuna tegemist ei ole laenusuhte ega laenulepingutega. Kostja selgitas, et hageja ja kostja leppisid tegelikkuses kokku järgnevas: a) kostja ostab haagise ja tõstuki, b) haagis ja tõstuk on hageja kasutuses, c) omandiõigus seadmetele läheb üle viie aasta pärast ehk 13. augustil 2019. a, d) haagise ja tõstuki hinnaks on sama hind, millega kostja seadmed ise ostis, e) kuna seadmete ostmine oli seotud kostja esitatud toetuse taotlusega, ei saanud kostja seadmeid hagejale koheselt müüa (toetuse tingimuse kohaselt peab seade olema taotleja oma vähemalt 5 aastat) ja seetõttu kannab hageja kostjale raha üle märkides selgituseks arved ja laenulepingud, f) hageja tasutud summad loetakse tasaarvestatuks. Kostja hinnangul oli tegemist tervikliku kokkuleppega, millel on nii kasutusrendi, kapitalirendi, liisingulepingu kui järelmaksuga müügi tunnuseid. Kostja oli seisukohal, et hagejal eelnevast tulenevalt kostja vastu mingit nõuet ei ole.

1.3. Hageja seisukohad muutusid maakohtu menetluses pidevalt. Esmalt soovis hageja laenu tagastamist. Seejärel möönis hageja oma 26. märtsi 2018. a seisukoha punktis 2.1.1, et hageja tegelik tahe nõندانimetatud laenulepingute sõlmimisel oli hoopis toetuse abil seadmete omandamine. Samuti muutus pidevalt hageja seisukoht rendilepingu olemasolu küsimuses. Ka maakohtu seisukoht oli muutlik. Tartu Maakohus oli nt oma 13. aprilli 2018. a kirjas seisukohal, et tegemist võib olla tingimusliku ostu-müügi lepinguga, mis on seoses teiste sõlmitud lepingutega (sh laenuleping ja rendileping).

1.4. Tartu Maakohtu 24. jaanuari 2019. a otsusega hagi üllatuslikult rahuldati. Tartu Maakohus asus otsuses seisukohale, et tegemist oli laenulepinguga ning samas oli poolte vahel ka suuline rendileping. Lisaks leidis maakohus, et kuigi tegemist on rendilepinguga, on pooled siiski kokku leppinud seadmete omandiõiguse üleandmises.

1.5. Kostja ei nõustunud Tartu Maakohtu 24. jaanuari 2019. a otsusega ja esitas maakohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse. Kostja hinnangul oli maakohtu lahendi peamiseks veaks see, et maakohus ei selgitanud välja poolte tegelikku tahet lepingu sõlmimisel. Lisaks leidis maakohus vastuoluliselt, et laenulepingust ja rendilepingust tuleneb kohustus anda üle seadmete omandiõigus.

1.6. Tartu Ringkonnakohtu 17. mai 2019. a otsusega jäeti apellatsioonkaebus rahuldamata ja maakohtu otsus muutmata. Ringkonnakohus nõustus maakohtu põhjendustega. Ringkonnakohus märkis, et ringkonnakohtu arvates on maakohus poolte tegeliku tahte väljaselgitamisel arvestanud kõiki esitatud tõendeid ja seisukohti ning jõudnud õigele järeldusele, et

laenulepingute sõlmimise lõppeesmärgiks oli hageja poolt metsatõstuki ja metsaveohaagise soodushinnaga omandamine. Ringkonnakohus leidis, et poolte tegelikku tahet võimaldada hagejal omandada soodustingimustel metsatõstuki ja metsaveohaagis tõendab muu hulgas maksekorraldus nr 457 (tl 38), mille kohaselt hageja kandis 27. märts 2014. a kostja arvele 9225 eurot (s.o metsatõstuki ja metsaveohaagise täishinna) ning märkis maksekorralduse selgitusse rendiarvete ja laenulepingute numbrid. Asjaolu, et laenulepingud allkirjastati hiljem (tl 12-15), ei muuda laenulepingute sõlmimise eesmärki. Ringkonnakohus pidas vajalikuks rõhutada, et kostja ei ole vaidlustanud hageja väidet, et seesugune „skeem“ metsatehnika võõrandamisel oli kostja praktikas tavaline. Viimane seisukoht on otseselt vale, kuna kostja vaidles hageja sellisele väitele korduvalt vastu (nt 24. oktoobri 2018. a ja 11. jaanuari 2019. a seisukohtades).

1.7. Kassaator ei nõustu Tartu Ringkonnakohtu 17. mai 2019. a otsusega ja esitab nimetatud otsusele käesoleva kassatsioonkaebuse.

2. KASSATSIOONKAEBUSE PÕHJENDUSED

2.1. Kassaator leiab, et maakohtu otsus on tehtud õigusnorme rikkudes ning asjaolusid ebaõigesti tuvastades või tuvastamata jättes. Maakohtu otsus on seetõttu põhjendamata ja seesmiselt vastuoluline. Ringkonnakohus ei ole maakohtu rikkumisi kõrvaldanud ja on sellega ka ise oluliselt rikkunud menetlusõiguse norme. Kassaator on seisukohal, et rikkumised on kaasa toonud ebaõige otsuse tegemise. Kuna nii ringkonnakohtus kui maakohtus on asja menetlemisel tehtud põhimõttelisi vigasid, on kaevatav ringkonnakohtu otsus kassaatori hinnangul tervikuna ebaõige. Kassaator vaidlustab seetõttu ringkonnakohtu otsuse täies ulatuses ja palub Riigikohtul tühistada Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 691 p 4 alusel ringkonnakohtu otsus ja maakohtu otsus ning saata asi uueks läbivaatamiseks Tartu Maakohtule.

2.2. Riigikohtu 14. veebruari 2018. a kohtumääruses kohtuasjas nr 2-16-3492 (p 13.3) on selgitatud, et TsMS § 654 lg 6 näeb küll ette, et kui ringkonnakohus jätab esimese astme kohtu otsuse muutmata ja järgib esimese astme kohtu otsuse põhjendusi, ei pea ta oma otsust põhjendama, kuid see ei vabasta ringkonnakohtu siiski TsMS § 654 lg-s 5 sätestatud kohustusest vastata apellatsioonkaebuse väidetele. Antud juhul seda tehtud ei ole.

2.3. Kostja hinnangul on nii maakohtu kui ringkonnakohtu otsuse peamiseks puuduseks see, et välja ei ole selgitanud poolte tegelikku tahet algse lepingu sõlmimisel. Riigikohus on selgitanud (nt kohtasja nr 3-2-1-112-15 otsuse punktis 15), et kui poolte ühist tegelikku tahet ega ka VÕS § 29 lõikes 3 nimetatud asjaolusid ei ole tõendatud, saab lepingu tõlgendamisel lähtuda mõistliku isiku positsioonist. Lepingu tõlgendamisel tuleb arvestada ka VÕS § 29 lõikes 5 nimetatud asjaolusid, samuti VÕS § 29 lõiget 6, mille kohaselt tuleb lepingutingimust tõlgendada koos teiste lepingutingimustega, andes sellele tähenduse, mis tuleneb lepingu kui terviku olemusest ja eesmärgist. Käesoleval juhul oleks kohus pidanud arvestada pooltevahelise lepingu tõlgendamisel sellega, mis oli kokkuleppe olemus ja eesmärk ning kuidas lepingupooltega sarnane mõistlik isik seda samadel asjaoludel pidi mõistma. Laenulepingu puhul ei saa olla

lepingu eesmärgiks seadme omandamine. Seadme omandamine saab olla laenu kasutamise otstarbeks, mitte aga laenulepingu eesmärgiks.

2.4. Maakohtu otsuses on asutud seisukohale, et poolte kokkuleppe kohaselt pidi haagise ja tõstuki omandiõigus üle antama hagejale. Tegemist on võõrandamislepingule omase tingimusega. Kostjale jääb arusaamatuks, kuidas sai maakohus samas jõuda tulemuseni, et tegemist oli samas ka rendilepinguga, mille olemuslikuks tingimuseks on asja tagastamine. Maakohus heidab otsuses kostjale ette seisukohtade muutmist, aga jätab tähelepanuta, et kostja on kogu menetluse kestel olnud seisukohal, et tegemist on tervikliku kokkuleppega, mida ei saa käsitleda laenulepinguna või rendilepinguna. Kostja on esitanud oma seisukohad lähtuvalt sellest, milline on olnud hageja seisukoht ja kohtu selgitus.

2.5. Kostja oli kogu menetluse kestel seisukohal, et hageja ja kostja leppisid kokku järgnevas:

2.5.1. kostja ostab haagise ja tõstuki,

2.5.2. haagis ja tõstuk on hageja kasutuses,

2.5.3. omandiõigus seadmetele läheb üle viie aasta pärast ehk 13. augustil 2019. a,

2.5.4. haagise ja tõstuki hinnaks on sama hind, millega kostja seadmed ise ostis,

2.5.5. kuna seadmete ostmine oli seotud kostja esitatud toetuse taotlusega, ei saanud kostja seadmeid hagejale koheselt müüa (toetuse tingimuse kohaselt peab seade olema taotleja oma vähemalt 5 aastat) ja seetõttu kannab hageja kostjale raha üle märkides selgituseks arved ja laenulepingud,

2.5.6. hageja tasutud summad loetakse tasaarvestatuks.

2.6. Kostja hinnangul sõlmisid pooled tervikliku kokkuleppe, millel on nii kasutusrendi, kapitalirendi, liisingulepingu kui järelmaksuga müügi tunnuseid. Hageja oli seisukohal, et tegemist oli rendilepingu sõlmimisega ja kinnitas samas, et tema sooviks oli seadmete ostmine. Samamoodi vastuoluline oli hageja väide, et sõlmiti täiesti tavaline laenuleping, mille alusel peaks hageja siiski mingil moel seadmed endale saama. Ka väidab hageja, et tema hinnangul leppisid pooled kokku ülimalt madalas rendihinnas ja lisaks peaks hageja seadmed endale saama. Maakohus ei ole selgitanud, milline poolte tegelik tahe oli. Ringkonnkohus seda puudust ei kõrvaldanud. Selle asemel on maakohus nõustunud hageja vastuoluliste seisukohtadega ning jõudnud ebaõige kohtulahendini. Kostja rõhutab siinkohal, et vaidlust ei ole selles, et kostja seadmed on nende ostmisest alates hageja käes, hageja on neid aastaid kasutanud ja soovib edasi kasutada ning lõpuks ka nende omanikuks saada. Kõige selle eest soovib hageja maksta pool seadmete hinnast. Hageja leidis, et kuigi toetust taotles kostja, on hagejal õigus toetus endale saada. Sisuliselt nõudis hageja, et ta saaks toetuse võrra rikastuda. Jääb täiesti arusaamatuks, kuidas maakohus sai sellise seisukohaga nõustuda, sest igale mõistlikule isikule on selge, et mitte ükski majandustegevuses osalev isik ei võta endale toetuse taotlemisega seotud kohustusi nende eest mitte ühtegi senti saamata. Toetuse saamise mõtte on toetuse saamine või teatud tegevuse edendamise, mitte aga kolmandale isikule (eriti veel äriühingule) suuremahulise soodustuse võimaldamine. Selline tegevus oleks vastuolus toetuse olemusega.

2.7. Kostja selgitas maakohtus, et hageja märgitud hinnaga seadmete rentimine oleks kostjale äärmisel kahjulik, kuna sarnase metsatehnika rent ei ole levinud ja on seetõttu väga kallis.

Maakohus kostja esitatud tõendiga ei arvestanud. Selle asemel lähtus maakohus hageja esitatud paljasõnalisest väitest, et rent peab olema just täpselt nii madal nagu hageja soovib. Kui maakohus leidis, et rendi summa on kokku leppimata, oleks pidanud maakohus selle määrama lähtudes lepingu olemusest ja eesmärgist. Maakohus seda ei teinud ning ringkonnakohus seda minetust ei kõrvaldanud.

2.8. Maakohtu otsus oli kostja jaoks üllatuslik. Maakohus selgitas menetluses (13. aprilli 2018. a kiri), et tegemist võib olla tingimusliku müügilepinguga, mis on seoses teiste sõlmitud lepingutega (sh laenuleping ja rendileping). Sellest nähtus, et maakohus käsitleb õigussuhet terviklikuna ning kavatses arvestada ka mõlema poole poolt kinnitatud kokkuleppega asjade omandiõiguse ülemineku kohta. Sel juhul tulnuks kohtul anda hinnang ka sellele, millise tasu eest pidid seadmed hageja omaks saama. Maakohus seda küsimust üllatulikult aga ei lahendanud ega ole sellele üldse mingit tähelepanu pööranud. Tegemist on põhimõttelise eksimusega, sest terviklikust kokkuleppes üht olulise osa kõrvale jätta ei saa. Maakohus ütleb otsuses, et poolte vahel oli laenuleping ja rendileping ning asub seejuures põhjendamatu seisukohale, et neist kahest lepingust peaks justkui tulenema veel ka kohustus anda hagejale üle asjade omandiõigus. Ei laenuleping ega rendileping näe ette asja omandiõiguse üleandmise kohustust. Ringkonnakohus antud küsimust ei lahendanud.

2.9. Riigikohus on korduvalt asunud seisukohale, et kohtu antav õiguslik hinnang ei tohi tulla pooltele üllatuslikult, st kohus peab võimaluse korral juhtima poolte tähelepanu õigussuhte võimalikule kvalifikatsioonile ja võimaldama neil avaldada selle kohta arvamust. Kohus peab eelnimetatud kvalifitseerimis- ja selgituskohustust täitma ja pooled peavad avaldama oma seisukohad üldjuhul eelmenetluses. Vajadusel teeb kohus selle kohustuse täitmiseks pooltele ettepaneku esitada täiendavaid tõendeid. Maakohus ei selgitanud, et kavatses käsitleda õigussuhet vaid laenulepingu ja rendilepinguna. Kuivõrd rendileping ja müügileping on olemuselt üksteist välistavad (ei saa olla samaaegselt kehtivat kohustust anda üle omandiõigus ja asi tagastada), pidanuks maakohus selgitama, millise kvalifikatsiooni ta kavatses õigussuhtele anda.

2.10. Kassaatori hinnangul esinevad käesoleva kassatsioonkaebuse menetlusse võtmiseks TsMS § 679 lõike 3 punktides 1 ja 2 ettenähtud alused. Maakohus lahendas asja valesi ja ringkonnakohus maakohtu vigasid ei parandanud.

3. PROTSESSUAALSET LAADI TEATED

3.1. TsMS § 137 lg 1 kohaselt on kassatsioonkaebuse puhul tsiviilasja hind sama, mis esimeses kohtuastmes. Tsiviilasja hind maakohtus oli 5716,07 eurot. TsMS § 140 lg 2 alusel tuleb kassaatoril tasuda kassatsioonkaebuselt kautsjon üks protsent tsiviilasja hinnast, arvestades kaebuse ulatust, kuid mitte alla 100 euro. Üks protsent tsiviilasja hinnast on 57,16 eurot. Seega tuleb tasuda kautsjonina 100 eurot. Kassaator on kautsjoni tasunud (vt lisa).

3.2. Kassaator palub kassatsioonkaebuse osalise või täieliku rahuldamise korral tagastada tasutud kautsjon samale arvelduskontole, millelt kautsjon on tasutud.

3.3. Kassaator palub Riigikohtul lahendada tsiviilasi kirjalikus menetluses.

3.4. Kassaator esitab käesoleva kassatsiooni Riigikohtule elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatuna e-posti aadressil kantselei@riigikohus.ee. Ühtlasi saadab kassaator kassatsiooni vastustaja esindajale e-posti aadressil maili.riisenberg@sikutiab.ee.

Lugupidamisega

/ allkirjastatud digitaalselt /

Indrek Lillo
vandeadvokaat

Lisa: maksekorraldus kautsjoni tasumise kohta